

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเกิด แก่ และตาย เป็นกฎเกณฑ์ธรรมชาติของชีวิตที่ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้ แต่ "ความตาย" เป็นสิ่งที่หลายคนทั้งเกลียดและกลัว บางคนถึงกับกล่าวหาว่าเป็นเรื่องอภุศลไร้สาระ ไม่ควรนำมาสู่วงสนทนา ฉะนั้นเรื่องของ "ความตาย" จึงถือเป็นประเด็นที่ไม่ควรพูดถึง จึงถูกสงวนถูกปิดกั้นไว้ให้เป็นความลับที่มีคนทดลองมา¹ เพิ่งจะนำมากล่าวถึงเมื่อไม่นานมานี้ และการที่จะค้นคว้าเรื่องความตายดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่เป็นไปโดยลำบาก เพราะผู้ที่รู้ก็มีแค่เฉพาะคนที่เคยตายมาแล้วเท่านั้น ซึ่งก็ไม่ได้มาช่วยเหลือเอาความจริงมาเล่าสู่กันฟังได้ ฉะนั้นการพูดหรืออธิบายเรื่องความตายจึงเป็นการพูดหรืออธิบายตามความเชื่อ ความเข้าใจของแต่ละบุคคล "เมื่อประมาณ 10 ปีล่วงมาแล้ว ดร.เอลิซาเบธ กิบ-เลอร์รอดส์ได้เป็นผู้บุกเบิกในการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับความตายและภาวะใกล้ตาย (On Death and Dying) เพื่อช่วยเหลือคนไข้ที่รอวาระสุดท้าย"²

ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับสุขภาพมักจะพบเรื่องการตายอยู่ตลอดเวลา และพบบ่อยกว่าคนในอาชีพอื่นๆ เนื่องจาก เฟรอส เนลสัน (Frowse Neylon) ได้อธิบายถึงความวิตกกังวลว่า "เมื่อคนเรามีความวิตกกังวล เราจะรู้สึกเมื่อยล้าและอาจมีพฤติกรรม

¹พระภิกษุชยานนุโท, ตายเป็นตาย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เนต, 2520), หน้า 10.

²มงคล เกษนครินทร์, "เมื่อเผชิญหน้ากับความตาย," หนังสือวิญญาน 13 (กรกฎาคม-สิงหาคม): 41.

หาอะไรซ้ำๆ โกรธง่าย หงุดหงิด"¹ ดังนั้นถ้าความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตายเกิดขึ้นกับผู้ที่
ที่มีหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับสุขภาพดังกล่าวแล้ว ย่อมมีผลต่อประสิทธิภาพในการดูแลเอาใจใส่คน-
ไข้ใกล้วาระตายน้อยลง จากการศึกษาของ เกล แอนน์ ฟาร์ลีย์ (Gail Ann Farley)
พบว่านักศึกษาชายที่มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตายสูง มีความสามารถในการแข่งขัน
(Competence) น้อยกว่ากลุ่มที่มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตายปานกลางและต่ำ²
ความวิตกกังวลหรือความทุกข์เกี่ยวกับการตายนี้อาจเกิดจากความไม่มีความรู้เกี่ยวกับการตาย
มาก่อน และผู้วิจัยเชื่อว่า ถ้ามีการเรียนรู้หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการตายดีแล้ว ความ
วิตกกังวลเกี่ยวกับการตายก็จะน้อยลง ทั้งนี้เพราะ ปิ่น มุทุกันต์ ได้อธิบายถึงกลวิธีแก้ทุกข์
ไว้ว่า "การแก้ทุกข์เพราะเรื่องตาย ไม่มีวิธีใดที่คิดว่าเรารู้เรื่องตายให้มาก"³ พระเจ้า
บรมวงศ์เธอ กรมหมื่นวิจิตรวราณปริชา ได้พระนิพนธ์ในเรื่องมรณานุสสรว่า "การศึกษาให้
รู้จริงเห็นจริงในเรื่องตายนี้อาจเสียแต่ในเวลาที่ยังมีชีวิตเป็นอยู่ก่อนที่ความตายมาถึง จะช่วย
บรรเทาทุกข์กังวลของเราในเรื่องนี้หรืออาจคลายความหวาดเสียวสะอึกกลัวต่อมรณภัยอัน
เกิดแก่ความเขลาและเข้าใจผิดในเรื่องตายนี้อาจสูญสิ้นหรือเบาบางไปได้"⁴ และที่สำคัญ
พระพุทธรเจ้าทรงสอนมรณานุสสติ ให้คนเราระลึกถึงความตาย ทั้งนี้เพราะสิ่งที่เรากดไว้
ถ้าเราทำความรู้จักไว้ให้ดี เราก็จะกลัวน้อยลง⁵

¹Margaret Prowse Neylan, "Anxiety," The American Journal Of Nursing 62 (May 1962): 110-111.

²Gail Ann Farley, "An Investigation of Death Anxiety and the Sense of Competence," Dissertation Abstract 31 (June 1970): 7595-B.

³ปิ่น มุทุกันต์, กลวิธีแก้ทุกข์ฉบับสมบูรณ์, พิมพ์ครั้งที่ 3. (พระนคร: สำนักพิมพ์คลังวิทยา, 2499), หน้า 366.

⁴พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นวิจิตรวราณปริชา, วิจิตรวราณปริชาธรรมานุสสรณ์ (พระนคร: โรงพิมพ์เสีียงเชียงจงเจริญ, 2507), หน้า 229.

⁵หลวงวิจิตรวาทการ, สารกถีและสิ่งนำรู้จากปาฐกถาและคำบรรยาย ชุดที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสริมวิทยบรรณาการ, 2516), หน้า 181.

ในทางตรงกันข้าม การรู้เรื่องของการตายกลับยิ่งทำให้เพิ่มความวิตกกังวลมากขึ้น จากการศึกษาของ เฟ็ฟเฟิล (Feifel) พบว่า แพทย์กลัวความตายมากกว่านักศึกษาแพทย์ และนักศึกษาแพทย์กลัวความตายมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีความรู้ทางการแพทย์ และเลสเตอร์ได้ให้ข้อสังเกตจากการศึกษาพยาบาลว่า การมีประสบการณ์มากขึ้นก็จะทำให้กลัวความตายน้อยลง อย่างไรก็ตามทั้งเฟ็ฟเฟิลและเลสเตอร์เชื่อว่า การเพิ่มประสบการณ์หรือการเรียนรู้เกี่ยวกับการตายอาจทำให้ความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตายเพิ่มขึ้น¹ ดังนั้นจึงเป็นปัญหาว่าการมีประสบการณ์หรือการเรียนรู้เกี่ยวกับการตายมากขึ้น จะทำให้ความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตายหรือกลัวตายมากขึ้นหรือน้อยลง

จากปัญหาดังกล่าวและเนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีงานวิจัยในด้านนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์เกี่ยวกับการตายกับความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตาย เพราะผลของการวิจัยทำให้ทราบว่าประสบการณ์เกี่ยวกับการตายมีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตายหรือไม่อย่างไร ซึ่งอาจใช้เป็นแนวทางในการหาวิธีลดความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตาย นอกจากนี้การวิจัยนี้ยังทำให้ทราบว่าบุคคลที่มีอาชีพเกี่ยวข้องกับความตายมากและน้อยต่างกัน จะมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตายต่างกันหรือไม่ ประโยชน์ประการสุดท้าย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการตายในประเทศไทยต่อไปในอนาคตให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตายของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และจำแนกตามกลุ่มอาชีพ 4 กลุ่ม ได้แก่

1.1 นักศึกษาพยาบาล

1.2 พยาบาล

¹ John A. Denton and Vance B. Wisenbaker, "Death Experience and Death Anxiety Among Nurses and Nurses and Nursing Student/" Nursing Research 26 (January-February 1977): 61.

1.3 นิสิตนักศึกษา

1.4 ครู

2. เปรียบเทียบความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตายของกลุ่มอาชีพต่างๆในข้อ 1
3. หาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์เกี่ยวกับการตายกับความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตายของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และจำแนกตามกลุ่มอาชีพต่างๆในข้อ 1
4. หาความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตายของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และจำแนกตามกลุ่มอาชีพต่างๆในข้อ 1

สมมุติฐานของการวิจัย

1. การมีอาชีพที่ต่างกัน ย่อมมีความเข้าใจ ความใกล้ชิดเกี่ยวกับการตายแตกต่างกัน ซึ่งอาจทำให้มีผลต่อความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตายแตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า ความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตายของแต่ละกลุ่มอาชีพแตกต่างกัน
2. การได้พบเหตุการณ์เกี่ยวกับการตายที่เกิดขึ้นกับตนเอง หรือได้รู้ได้เห็นคนอื่นตาย หรือได้พูด ได้ฟัง ได้คิด ได้อ่านเรื่องเกี่ยวกับการตายบ่อยๆ หรือบางครั้ง จะทำให้เกิดความคุ้นเคย ความเข้าใจ และการยอมรับ ซึ่งมีผลต่อความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า ประสบการณ์เกี่ยวกับการตายกับความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตายของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และของแต่ละกลุ่มอาชีพมีความสัมพันธ์กัน
3. การที่มีอายุมากขึ้น หรือแก่ขึ้น อยู่ใกล้กับความตายมากกว่าคนที่อายุน้อย ดังนั้นอายุก็ย่อมมีผลต่อความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตาย ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า อายุกับความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตายของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และของแต่ละกลุ่มอาชีพมีความสัมพันธ์กัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาถึงความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตายในด้านความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตายที่จะเกิดขึ้นกับตนเองเท่านั้น โดยศึกษาจากกลุ่มอาชีพ 4 กลุ่มที่เป็นเพศหญิงเท่านั้น คือ นักศึกษาพยาบาล พยาบาล นิสิตนักศึกษา และครู รวมทั้งสิ้น 332 คน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ประสิทธิภาพเกี่ยวกับการตายและความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตายสามารถวัดได้
2. คำตอบที่ได้จากแบบวัดประสิทธิภาพเกี่ยวกับการตายและความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตาย เป็นประสิทธิภาพเกี่ยวกับการตายและความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตายที่แท้จริงของผู้ตอบ

ความจำกัดของการวิจัย

1. ผู้ตอบอาจมีอคติเข้าข้างตนเองบ้างในการตอบแบบวัดความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตาย ทำให้ผลที่ได้ออกมาคลาดเคลื่อนไปจากความจริงได้
2. การควบคุมตัวแปรโดยวิธีสุ่ม (Randomization) อาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้เนื่องจากตัวแปรเกินต่างๆ (เช่น ความเชื่อ ฐานะเศรษฐกิจ ความพึงพอใจในสังคม ความสำเร็จในชีวิต ฯลฯ) ที่มีอิทธิพลต่อความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตาย เช่น ตัวแปรเกินในแต่ละกลุ่มอาจมีพออาจแตกต่างกัน และอาจทำให้ผลที่ได้คลาดเคลื่อนไปจากความจริงได้
3. การแบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรออกเป็น 4 กลุ่ม คือนักศึกษาพยาบาล พยาบาล นิสิตนักศึกษา และครูอาจเกิดการคลาดเคลื่อนได้ เนื่องจากลักษณะอาชีพบางอย่างของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีการซ้ำซ้อนกัน เช่น นิสิตนักศึกษาบางส่วนมีฐานะเป็นครู เป็นต้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ประสิทธิภาพเกี่ยวกับการตาย หมายถึง เหตุการณ์เกี่ยวกับการตายที่เกิดขึ้นกับตนเอง หรือได้รู้ ได้เห็นคนอื่นตาย เป็นเหตุการณ์ที่เป็นจริง หรือเป็นเหตุการณ์ในความคิดคำนึง ซึ่งในการวิจัยนี้ คือคะแนนที่ได้จากแบบวัดประสิทธิภาพเกี่ยวกับการตายที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตาย หมายถึง ความพะวง ตรีภคทอง เป็นทุกข์ ร้อนใจ ไม่สบายใจเกี่ยวกับเรื่องการตายที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง ซึ่งในการวิจัยนี้ คือคะแนนที่ได้จากแบบวัดความวิตกกังวลเกี่ยวกับการตายที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

นักศึกษาพยาบาล หมายถึง นักศึกษาพยาบาลของปีการศึกษา 2520 ที่ศึกษา
 ในสถาบันพยาบาลซึ่งรับนักศึกษาที่จบระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงพยาบาล 5 แห่งที่ตั้ง
 อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลตำรวจ โรงพยาบาล
 รามาธิบดี โรงพยาบาลราชวิถี และโรงพยาบาลศิริราช

พยาบาล หมายถึง พยาบาลประจำการของโรงพยาบาล 5 แห่ง ซึ่งเป็น
 โรงพยาบาลเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาพยาบาล

นิสิตนักศึกษา หมายถึง นิสิตนักศึกษาหญิงที่อยู่ในระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า
 ของปีการศึกษา 2520 ของมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาของรัฐ 4 แห่งที่ตั้งอยู่ในเขต
 กรุงเทพมหานคร ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศรี-
 นครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร) และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

ครู หมายถึง ครูหญิงของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญ 6 แห่งที่ตั้งอยู่ในเขต
 กรุงเทพมหานคร ได้แก่ โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ โรงเรียนวัดไตรมิตรวิทยาลัย โรงเรียนวัด
 พระยาทำ โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย โรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม และโรงเรียนสตรี
 อัสสัมชัญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย